

Magyar helységnevek eredete.

A nyelvtudomány tágas köréből kétségtelenül az érdekli legjobban az embereket, hogy miért hívják ezt vagy azt így vagy úgy; vagyis egyes szavaknak és helyneveknek eredete áll az emberek nyelvi érdeklődésének középpontjában. Ez az etimologizáló hajlam még a csekély műveltségű nép körében is lépten-nyomon észlelhető, az irodalomban pedig már a legrégebbi idők óta vannak rá adataink. A mi irodalmunkban Béla király névtelen jegyzője az első, aki magyarázni próbálgatja egyes helynevek eredetét s azon túl is számtalan írónál találkozzunk ilyen magyarázó kísérletekkel. Annál feltűnőbb, hogy a helyneveknek komoly, tudományos magyarázata nálunk aránylag nagyon későn kezdődik. Sajnovics, Gyarmathi, Révai, Hunfalvy, Budenz, Simonyi, Szinnyi hol kisebb, hol nagyobb érdeklődéssel és eredménnyel a nyelvtudomány számos ágát művelte, de helynévmagyarázatot alig-alig találunk munkáikban; ha itt-ott elvétve mégis egyet-egyet, ezt is csak egyéb nyelvészeti célok szolgálatában. A nyelvészeti érdeklődés előterébe csak a legutóbbi 20—25 év óta került a helynévkutatás, ami elsősorban *Melich János*, *Gombocz Zoltán* és *Paizs Dezső* érdeme. Jelenleg talán legbuzgóbban *Bátty Zsigmond* műveli, azonban főleg a történeti földrajz szempontjából.

Ma már nem férhet kétség a helynévkutatás fontosságához. Minden nyelvész, történész, geográfus stb. tudja, hogy elsősorban a helynevek segítségével szerezhetünk magunknak valamilyen képet a honfoglalás korának és a honfoglalást követő első századok Magyarországról. Helyneveink pontos ismerete megvilágíthatja hazánk régi történetét, földrajzi fekvését, népességének elhelyezkedését, sűrűségét, fölfedezhet elavult összókat, melyeknek írott nyelvemlékeinkben már sehol

semmi nyomuk. Egyes helynevek feltüntetik történeti férfiaink neveit, némelyek egykori birtokosaikra, mások védszentjeikre emlékeztetnek. Sokról bebizonyul, hogy őseink itt talált másnyelvű népektől vették át őket, ismét másokról, hogy állatok, növények, folyók, vizek, vidékek sajátosságainak, kutak, patakok nevét őrzik. Vannak helynevek, melyek a régi őrhelyekre mutatnak, s ezek az egykori gyepük hollétéről tanuskodnak. A világháború óta még politikai érdekek is kíváncsossá teszik a helynevek pontos vizsgálatát, mert cseh és oláh részről „a háború befejezése után értekezések, könyvek jelentek meg, amelyek elszakított területeink földrajzi neveinek vallomása alapján kísérelték meg bizonyítani, hogy ezek az országrészek történeti jogon tulajdonaik”. (*Melich*: M. Ny. XXIV, 8.) Tehát már ilyen szempontból is milyen jó volna, minél több helynevünk eredetét tudni, hogy az ilyen munkákat esetleg megcáfolhassuk.

Összefoglaló munka a magyar helynévkutatás köréből eddig csak egy jelent meg, Réső Ensel Sándoré, Helynevek Magyarázója címen (1861—62). Réső Ensel nagy ambícióval gyűjtögette a helyneveket, de eredetükről való magyarázatai tudományos szempontból teljesen értéktelenek.

Hazánk helyneveinek összegyűjtése körül sokkal nagyobb érdemeket szerzett magának *Pesty Frigyes*. Hatvanhárom kötetre terjed a Magy. Nemz. Múzeum könyvtárában levő hatalmas kézirata, mely hosszú évek fáradságos munkájának gyümölcse. Kiadásra azonban nem alkalmas, mert több, részben hozzá nem értő ember gyűjtötte és írta le az adatokat s ezért sok hiba és tévedés csúszott bele. Egy kötetet még maga *Pesty* adott ki 1888-ban Magyarország helynevei címen. Ez nemcsak magyarországi, hanem más európai, sőt amerikai városokat, falvakat, dombokat, hegyeket, patakokat, romokat stb. is tárgyal s a meglevő helynevek sorába felveszi a ma már nem létezőket is. Nyelvészeti szempontból azonban csak elvétve magyaráz meg egy-egy helynevet, tehát munkájának zömét történeti és földrajzi leírások teszik. Az ő kis kötetének megjelenése óta összefoglaló mű nem jelent meg helyneveinkről, de annál nagyobb számban jelentek meg és jelennek meg újabban folyóiratokban, értekezésekben, nagyobb szabású munkákban egyes helynevek magyarázatai, fejtegetései.

A következőkben nem általában a magyar helynevekről, hanem csak lakott helyek neveiről, az úgynevezett helység-

nevekről lesz szó. Vannak ezek között olyanok, melyek nyelv-érzékünk számára teljesen érthetők. Pl. az *Ábrahámfalva*, *Jenőháza*, *Péterlaka*, *Jánoshida*, *Simontornya*, *Váralja*, *Szigetvár*, *Máriavölgy*, *Óbánya*, *Újfalu*, *Magyarfalu*, *Oláhfalu*, *Kápolnás-oláhfalu*, *Hódmezővásárhely*, *Kanásztanya*, *Usztató*, *Agyagos*, *Sárospatak*, *Málnás*, *Tölgyes* stb. helynevek nyelvi szempontból semmiféle magyarázatra nem szorulnak. Helyneveinknek igen nagy, talán legnagyobb része azonban olyan, hogy eredetük mai nyelvérzékünk számára már többé-kevésbé homályos, pl. *Magyarád* (a *magyar* vagy a *mogyoró* szónak valamilyen származéka?), *Vidrány* (a *vidra* szóból, vagy talán idegen eredetű?), *Mikháza*, *Laborfalva* (miféle személynévek *Mik* és *Labor*?), *Kakasd* (mi az a *-d* a *kakas* szó végén?) stb., sőt merőben érthetetlenek is pl. *Budapest*, *Debrecen*, *Kalocsa*, *Győr*, *Veszprém*, *Pécs* stb. A helynévkutatásnak elsősorban e többé-kevésbé homályos vagy teljesen érthetetlen helynevek keletkezésének kiderítése, eredeti jelentésük megmagyarázása a célja.

Jelen kis munkám célja pedig a mai magyar nyelvtudomány szempontjából kétségtelenül helyes vagy legalább is elfogadható, de különféle munkákban vagy folyóiratokban szétosztottan megjelent helységnév-magyarázatok összegyűjtése és lehetőleg röviden összefoglalva betűrendben való bemutatása. Itt-ott önállóan is pótoltam vagy kiegészítettem egyes adatokat. A gyűjtést 1929. nyarán zártam le. Remélem, hogy ezen nem nagyon mutatós, de igen fáradságos munkával jó szolgálatot tehettem a magyar nyelvtudománynak is, a történettudománynak is és a történelmi földrajznak is.

Rövidítések és jelek magyarázata:

a. = alatt
alakv. = alakváltozat
al. = alakja
bec. = becéző
bes. = besenyő
bolg. = bolgár
csn. = családnév
ered. = eredetű
fr. = francia
germ. = germán
gör. = görög.

has. = hasonló
hn. = helynév
k. = község
kr. = községrész
kín. = középfelelmét
kn. = köznév
kics. = kicsinyítő
köv. = következő
l. = lásd
lat. = latin
lengy. = lengyel

m. = magyar
 magy. = magyarázat
 mn. = melléknév
 ném. = német
 nemzets. n. = nemzetség név
 nom. = nomen
 nyj. = nyelvjárás
 ófn. = ófelnémet
 ol. = olasz
 p. = puszta
 R = régi magyar nyelvben
 rom. = román (oláh)
 rövid. = rövidítése, rövidített
 szárm. = származéka
 szn. = személynév

szer. = szerint
 szl. = szláv
 szlov. = szlovén
 szöv. rövid. = szövegben rövidítve
 tör. = török
 úfn. = újfelnémet
 v. = város
 vált. = változat
 vszleg = valószínűleg
 ~ = a váltakozás jele
 < és > = két szó között annak a jele, hogy az egyik (amely felé a hegye van fordítva) a másiktól fejlődött
 ' ' = a szó jelentésének a jele.

A

A b a k. Fejér stb. vm. < tör. ered. Aba szn. (< tör. aba ~ apa 'Vater, älterer Bruder, der Bär'). Összet. Abaliget, -fája, -falva, -háza. *EtSz.* I, 2. *Gombocz:* MNy. XI, 342.

A b á d k. Heves stb. vm. < Abád szn. < Aba szn. (l. Aba a.) + -d kics. képző. *Gombocz:* MNy. XI, 342. *Pais:* Magy. Anon. 102. *Balássy:* Heves vm. 99.

A b a j p. Zemplén vm. < Abaj szn. < Aba szn. (l. Aba a.) + -j kics. képző. *Gombocz:* MNy. XI, 342. *Dongó Gy.:* Akk. XXII, 28.

A b a r a k. Zemplén vm. < Abara szn. (< Ábrahám). *Dongó Gyártás:* Akk. XXII, 29. *Petz:* Nyr. XXVII, 344. szer. < rut. obora 'kerített szénatartó'. Más magy.-ok: *Czirbusz:* Akk. XII, 130. *Lukinich:* FK.: XXXVI, 105.

A b d a l o c k. Vas vm. < szl. Obidiloveu < szl. Obidilo szn. (< obid- 'circumire'). *Moór:* UJb. IX, 245.

A b ó d k. Borsod vm. < Abód szn. < Aba szn. (l. Aba a.) + -ó + -d kics. képzők, melyek a becézve csonkított Ab-tőhöz járultak. *Gombocz:* MNy. XI, 343. *Szilády:* Nyr. II, 116.

A b o n y k. Pozsony vm. < Abony szn. < Aba szn. (l. Aba a.) + -ny kics. képző. *Gombocz:* MNy. XI, 343. *Dongó Gyártás:* Akk. XXII, 30.

A b o s k. Sáros vm. < Abos szn. < Aba szn. (l. Aba a.) + -s kics. képző. *Gombocz:* MNy. XI, 343. *Kubinyi:* Régi m. szn. I, 60.

Á b r á m f a l v a k. Sáros vm. < Ábrám szn. (az Ábrahám rövid.) + falva. *Kubinyi:* Régi m. szn. I, 59.

Á b r á n f a l v a k. Udvarhely vm. < Ábrahámfalva < lat. ered. Ábrahám szn. + falva. *EtSz.* I, 7. *Horger:* MNy. IX, 115.

Á b r á n k a k. Bereg vm. < Ábránka szn. (Ábrán szn. kicsinyítése, ez pedig < Ábrahám szn.-ből.) *Kubinyi:* Régi m. szn. I, 59.

Ábrány k. Borsod vm. < lat. ered. Ábrahám szn. *Horger*: MNy. IX, 114. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 59.

Abrudbánya v. Alsófehér vm. < abrud (< obrugy) 'aurum' dák szó + banya. *EtSz.* I, 10.

Acsa k. Pest stb. vm. < Acsa szn. *EtSz.* I, 13. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 61.

Acsád k. Vas vm. < Acsa szn. + -d kics. képző. *Melich*: Jegyz.

Ácsteszer k. Veszprém vm. < ács + teszér (< szl. tesar 'ács'). *Tagányi*: FE. II, 230. *Szombathy*: Tur. VI, 81.

Ad (Diós-) k. Szilágy vm. < Ad vszleg szn. (< tör. at 'ló'). *Bátty*: FE. VIII, 208. *Historikus*: Nyr. XLIV, 446.

Ada k. Bács-Bodrog vm. < tör. ada ~ hada 'sziget'. *Borovszky*: Bács-Bodrog vm. I, 29. *Kolosváry G.*: FE. VIII, 111. *Iványi*: Bács-Bodrog vm. hn. I, 2. *Trencsény*: Nyr. XXVI, 451.

Adalin k. Kolozs vm. < ófn. adal 'nemzetség' szárm. Has. ered. a gyengültebb ún. szótövel Edelény. *Borovszky*: Honf. tört. 86.

Ádámos k. Kis-Küküllő vm. < Ádámos szn. (~ lat. Adamus 'Ádám'). *EtSz.* I, 15. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 66.

Ádánd k. Somogy vm. < Ádám szn. + -d kics. képző. *Melich*: MNy. X, 149. *EtSz.* I, 15.

Adorján k. Szatmár vm. < Adorján szn. (< lat. Adrianus szn.) *EtSz.* I, 18.

Agárd k. Maros-Torda stb. vm. < Agárd szn. < agár 'Windhund' + -d kics. képző. *EtSz.* I, 23. *Gombocz*: MNy. III, 23. *Szilády*: Nyr. II, 106. *Dongó Gyártás*: Akk. XXII, 218. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 70.

Agasegyháza k. Pest vm. < Agas (< Agos) szn. + egyháza. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 73.

Agóc p. Zemplén vm. < R Agolch < Agolc szn. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 73.

Ágostyán k. Komárom vm. < R Abostyán. *EtSz.* I, 27. — Más magy.: *Nagyszigethy*: Nyr. XVII, 531.

Ágota (Kun-) k. Csanád stb. vm. < Ágota szn. (< lat. Agatha szn.) *EtSz.* I, 30. *Nagy G.*: MNy. VI, 35.

Ágya k. Arad vm. vszleg < Atya szn. (vö. Ata szn.-t Áta a.) *EtSz.* I, 168. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 74.

Agyidóc k. Zemplén vm. vszleg < Aegidius 'Egyed' szn. *Borovszky*: Zemplén vm. 16. *Dongó Gyártás*: Akk. VI, 323.

Aha k. Bars vm. < Aha szn. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 74.

Áj k. Abauj-Torna vm. < áj 'keskeny völgy, hegynyílás'. *Hefty*: Nyr. XL, 158.

Ajak k. Szabolcs vm. < tör. ayak 'láb'. *Bátty*: FE. IV, 121. *Bátty*: FE. IX, 193.

Ajton k. Kolozs vm. < Ajton szn. < R Ohtun < Ohtun < Ohtum < Achtum < Altum < v. *Achtim ~ *Altim < tör. *Altym szn. (< tör. altyn ~ altun 'arany'). *EtSz.* I, 41. — Has magy.-ok: *Melich*:

- MNy. IX, 356., NyK. XLIV, 346. *Gombocz*: MNy. X, 33. — Más, de téves magy.: *Pröhle*: Nyr. XLII, 446. *Melich*: Honf. Mo. 223.
- Ajtós k. Békés vm. < ajtós kn. 'ajtónálló, Türhüter'. *Melich*: MNy. XXIV, 224. *Karácsonyi*: Békés vm. tört. 9.
- Akacs p. Torontál vm. < Akcs szn. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 75.
- Akarattya kr. Veszprém cm. < Akar szn. (< tör. akar ~ okor 'folyóvíz, patak') + attya (< atya). *Bátky*: FE. VIII, 210.
- Akli k. Ugocsa vm. < akol (< szl. okolu 'circulus, castra, szlov. eine Umzäumung für Schweine, Schafe') szárm. *EtSz.* I, 50.
- Akna (Kolos-) Szoln.-Dob. vm. < akna kn. (< szl. okno) 'Salzgrube'. *EtSz.* I, 48.
- Ákos k. Szilágy vm. < tör. ered. Ákos szn. (< tör. Akuš < Ak 'fehér' + kus 'súlyom'). *Gombocz*: MNy. X, 247.
- Alap k. Fejér stb. vm. < tör. ered. Alap szn. (< tör. alyp ~ alp 'hős'). *EtSz.* I, 64. *Gombocz*: MNy. X, 241., XI, 346. *Melich*: MNy. III, 167., IX, 356. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 79. *Karácsonyi*: M. nemzetiségek a XIV. sz. közepéig I, 121.
- Alapsa p. Tolna vm. < Alapsa szn. *Kubinyi*: Régi m. szn. I, 79.
- Alattyán k. Heves stb. vm. < R Alapján ~ Oluptivan < tör. ered. Olup 'Alap' szn. (< tör. alp ~ alyp 'Held, Riese') + Tiván (< tör. Tyran szn.) *EtSz.* I, 64. *Gombocz*: MNy. XI, 346. *Historikus*: Nyr. XXXVIII, 277. *Gombocz*: MNy. X, 248.
- Albis k. Bihar vm. < R Albeus ~ Albes az Albert bec. al. *EtSz.* I, 66. — Más, de téves magy. *Borovszky*: Honf. tört. 87.
- Algyő l. Győ a.
- Alibánfa k. Zala vm. < R Alibantfalva < Olivantfalva < Olivant szn. + falva. *Wertner*: Nyr. XLIV, 294.
- Almád k. Temes vm. < alma kn. -d képzős szárm. *EtSz.* I, 77.
- Almádi (Balaton-) k. Veszprém vm. az alma kn. -di képzős szárm. *EtSz.* I, 77. *Gombocz*: MNy. III, 23.
- Almágy k. Gömör stb. vm. az alma kn. -gy képzős szárm. *EtSz.* I, 77. *Gombocz* MNy. III, 23.
- Almakerék k. Nagy-Küküllő vm. az erd. szász Malmkrog népetymológiás átalakítása. *Kunos*: Nyr. XIII, 539.
- Almás csáka l. Csáka a.
- Álmos d k. Bihar vm. < vszleg bolg.-tör. ered. Álmos szn. + -d kics. képző. *EtSz.* I, 79. *Gombocz*: MNy. XI, 146.
- Alpár k. Pest vm. < tör. ered. Alpár szn. (< tör. alp 'hős' + ér 'férfi'). *EtSz.* I, 85. *Pais*: Magy. Anon. 103.
- Alparét k. Szoln.-Dob. vm. < vszleg ném. ered. Albrecht ~ Alpret szn. *Szoln.-Dob.* vm. tört. II, 3.
- Alsóábrány k. l. Ábrány a.
- Alsóbagod l. Bagod a.
- Alsók k. Somogy vm. l. Jolsva a.
- Alsószopor l. Szopor a.
- Alun k. Hunyad vm. < kfn. alún 'timsó'. *Borovszky*: Honf. tört. 87.
- Anarcs k. Szabolcs vm. R Onorch < ófn. Unart 'rossz termésű talaj'. *Borovszky*: Honf. tört. 87.

Andacs p. Bihar vm. < Andacs szn. (az András szn. bec. al. *EtSz.* I, 92.

Andaháza k. Liptó vm. < Anda szn. (az András szn. bec. al.) + háza. *EtSz.* I, 92.

Andócs k. Somogy vm. < Andocs szn. (az András szn. bec. al. -cs kics. képzővel). *EtSz.* I, 92. *Melich:* MNy. XV, 3. *Wertner:* MNy. I, 232. *Bátky:* FE. IX, 189. szer. < Andocs szn. (< tör. annak 'megemlékezni' szárm.)

Andód k. Nyitra vm. < Andód szn. (az András szn. bec. al.) *EtSz.* I, 92.

Angyalos k. Háromszék vm. < Angyalos (< lat. Angelus) szn. *EtSz.* I, 98. *Kardcsenyi:* Kleb. eml. 218.

Ant k. Bihar vm. < Ant (~ Ont) szn. (< On szn. szárm. < tör. on 'tíz'). *Bátky:* FE. IX, 196.

Antos k. Szoln.-Dob. vm. < Antos szn. (az Antal szn. bec. al.) *Szoln.-Dob.* várm. tört. II, 26.

Apa k. Szatmár vm. < Apa szn. (< apa kn.) Összetét.: Apahida, -telek, -nagyfalu. *EtSz.* I, 106. *Borovszky:* Szatmár vm. tört. 35.

Apágy k. Abaúj-Torna vm. < Apágy szn. < tör. ered. Apa szn. (< tör. apa 'Vater') + -gy kics. képző. *Gombocz:* MNy. XI, 344.

Apaj k. Pozsony vm. < Apaj szn. < Apa szn. (l. Apágy a.) + -j kics. képző. *EtSz.* I, 109. *Gombocz:* MNy. XI, 344.

Apahida k. Kolozs vm. < Apáthida. *Szádeczky:* Nyr. XLIII, 212. — l. még Apa a.

Apa nagyfalu l. Apa a.

Apatelek l. Apa a.

Apátfa k. Zala vm. < apát 'Abt, Mönch' + fa (< falva). *EtSz.* I, 110.

Apáti k. Arad vm. az apát ksz. szárm. *EtSz.* I, 110. *Kardcsenyi:* Békés vm. tört. 16.

Apátin k. Bács-Bodrog vm. < Apáti (l. ezt külön.) *Trencsény:* Nyr. XXVI, 451.

Apcz k. Heves vm. R Opuz < vszleg Apocz nemz. n. *Kardcsenyi:* Magy. nemzetségek a XIV. sz. köz.

Apony k. Nyitra vm. < Apony szn. (< apa 'Vater' + ny kics. képző.) *Melich:* MNy. XIX, 107.

Apsa k. Máramaros vm. < R Absa szn. (az Absolon szn. -sa képzős bec. alakja.) *EtSz.* I, 116. *Wertner:* MNy. I, 233.

Arad v. Arad vm. < Arad (R Orud) szn. *EtSz.* I, 121. *Bátky:* FE. VIII, 117. *Szilády:* MNy. II, 106.

Aranyod k. Zala vm. < arany kn. + -d hn.-képző. *Szarvas:* Nyr. II, 343.

Arbonya (-zsadány) k. Zemplén vm. < Arbonya (< Orbán szn. 'pap' szárm.) szn. + Zsadány (< Sódán szn. 'pap, táltos') szn. *Dongó Gyárfás:* Akk. VIII, 3.

Ardány k. Szoln.-Dob. vm. < Ardány szn. < R Jardán < Jordán ~ Jordanus lat. ered. szn. *EtSz.* I, 128.

Árdánháza k. Bereg vm. < Jardánhaza < Jardán ~ Jordán lat. ered. szn. + háza. *EtSz.* I, 128. — Más, de téves magy. *Lehoczky*: Száz. VII, 66.

Árdó k. Bereg stb. vm. < erdő < erdő-ő < erdő-ővő. *Karácsonyi*: Nyr. XXXIII, 286. *EtSz.* I, 128. — Más, de téves magy. *Borovszky*: Honf. tört. 87.

Árki k. Hunyad vm. az árok kn. szárm. *EtSz.* I, 141. *Gombocz*: MNy. III, 24.

Árló k. Borsod vm. < ószl. orilu 'sas'. *Borovszky*: Borsod vm. 8. L. még Orló a.

Arnót k. Borsod vm. < ném. ered. Arnold szn. *EtSz.* I, 139.

Arnótfalva k. Szepes vm. R Arnoldfalva < ném. ered. Arnold ~ Arnolt szn. + falva. *EtSz.* I, 139. *Deutsche Ortsnamen*, 33.

Ártánd k. Bihar vm. < vszleg Ártánd szn. (< ártán ~ ártány 'verschnittener Eber' + -d kics. képző.) *EtSz.* I, 146. *Gombocz*: MNy. III, 25.

Árvátfalva k. Udvarhely vm. R Árvádfalva < Árvád szn. + falva. *Karácsonyi*: A szék. ered. 38.

Ásó k. Vas vm. < ném. Aschau. *Deutsche Ortsnamen*, 25.

Aszó k. Szolnok-Doboka vm. < aszó 'olyan völgy, melyen végig esős időszakban s tavaszi olvadáskor kisebbszerű patak foly, de egyébkor száraz, v. fluvius, Bach Fluss'. Összetét.: Hosszú- stb. *EtSz.* I, 161. *Hefty*: Nyr. XL, 160. *Pais*: MNy. XII, 79. *Szoln.-Dob.* vm. II, 56.

Aszód k. Pest vm. < aszó (el.-ét l. Aszó a.) + -d kics. képző. *EtSz.* I, 161. *Pais*: MNy. VIII, 391. *Tolnai*: FE. II, 71.

Aszófő k. Zala vm. < aszó (jel.-ét l. Aszó a.) + fő 'elő, kezdet'. *EtSz.* I, 161. *Tolnai*: FE. II, 71. *Hefty*: Nyr. XL, 167.

Áta k. Baranya vm. < tör. ered. Áta szn. (< tör. Ata 'Vater, Vorfahr, Greis'). *EtSz.* I, 167. *Gombocz*: MNy. XI, 433.

Atád k. Somogy vm. < Atád szn. < Ata szn. (l. Áta a.) + -d kics. képző. *EtSz.* I, 167. *Edelspacher*: Nyr. V, 194. *Gombocz*: MNy. XI, 433.

Ataj k. Heves vm. < tör. ered. Ataj szn. < Ata szn. (l. Áta a.) + -j vszleg kics. képző. *Gombocz*: MNy. XI, 433.

Atány (~ Átány) k. Heves vm. < tör. ered. Atány szn. < Ata szn. (l. Áta a.) + -ny. kics. képző. *EtSz.* I, 167. *Gombocz*: MNy. XI, 433.

Atkár k. Heves vm. < ógerm. *Odoakar* (Ottokár) szn. *Karácsonyi*: A m. nemz. honalap. 7.

Atosfalva k. Maros-Torda < tör. ered. Atos szn. (< Ata szn. (l. ott) + -s kics. képző) + falva. *EtSz.* I, 167. *Gombocz*: MNy. XI, 433. *Karácsonyi*: A szék. ered. 38.

Attala k. Somogy vm. < gót atta 'atya' kics. alakja. *Borovszky*: Honf. tört. 87.

Atya k. Szatmár vm. < Atya nemz.-n. (és szn.) (Vö. Ata szn. Áta a.) *EtSz.* I, 168. *Melich*: A honfogl.-kori Mo. 78.

Atyas k. Bihar vm. < Atya szn. (Vö. Ata szn. Áta a.) + -s kics. képző. *EtSz.* I, 168.

B

Bába k. Szoln.-Dob. stb. vm. < Bába szn. *Szoln.-Dob.* II, 83.
Borovszky: Borsod vm. 8. szer. < ó-szl. baba 'vénaasszony' szárm., úgy-
 szintén Bábony és Bábona.

Bábona l. Bába a.

Bábony l. Bába a.

Babos k. Szoln.-Dob. vm. < Babos szn. *Szoln.-Dob.* vm. II, 89.

Bács k. Bács-Bodrog vm. < szl. ered. Bács szn. (< vszleg
 *bahacs < *bahacsi < *bařačy < ó-tör. bařa 'méltóságnév' + čy nom.
 poss. képző.) *EtSz.* I, 218. *Melich*: NyK. XLIV, 343. *Trencsény*: Nyr. XXVI,
 451. *Borovszky*: Bács-Bodrog vm. I, 33; III, 3. MNy. XX, 174, XXIV. 149.

Bácsa k. Győr vm. < tót bácsa 'számadó juhász'. *Szombathy*:
 Tur. VI, 87.

Bácsi p. Zala vm. < R Bácsi ~ Bácsé < Bácsēj < Bács szn.
 + ej (>é > í > -i) nom. possessivum *Melich*: MNy. X, 156.

Badacsony k. Szilágy vm. < Bod szn. (< tör. ered. Bodomér
 szn. röv. al.) bec. szárm. *Bátky*: FE. II, 70.

Badin k. Zólyom vm. < Badin szn. *Melich*: Jegyz.

Bag k. Pest vm. < Bag szn. (< bag ~ bak). *Szilágy*: Nyr. II, 205.
 — L. még Boglár a.

Bagamér k. Bihar vm. < Bagamér (< szl. Bogumir 'Amadeus')
 szn. *EtSz.* I, 222.

Bagd k. Bihar vm. < Bag szn. + -d képző. *Szarvas*: Nyr. II, 343.

Baglad k. Zala vm. < Baglad (R Bogliod) szn. *Szilágy*: Nyr.
 II, 107.

Bagó (Magyar-) k. Alsófehér vm. < Bagó szn. *EtSz.* I, 226.

Bagod k. Zala vm. < Bagod szn. (< bag ~ bak kn. + -d kics.
 képző.) *Szilágy*: Nyr. II, 206. — L. még Boglár a.

Bagos k. Szatmár stb. vm. < Bagos szn. (< bag ~ bak + -s
 képző.) *Szilágy*: Nyr. II, 205. — L. még Boglár a.

Bágyom p. Fehér vm. < Bágyon (l. ezt külön). *Simonyi*: Nyr.
 XL, 242.

Bágyon k. Torda-Aranyos vm. < Bágyon szn. (R. írva: Bagon,
 Bagun, Bagen, Bagin, Bagyn) < ném. Balduin szn. magyaros átalakítása.
Wertner: MNy. I, 327.

Baj k. Bihar vm. < tör. ered. Baj szn. (< tör. bai 'reich, Wirt,
 Held') *Gombocz*: MNy. XI, 434.

Baja v. Bács-Bodrog vm. < vszleg tör. ered. Baja szn. < Baj
 (l. Baj a.) szn. + -a kics. képző. *Gombocz*: MNy. XI, 434. *EtSz.* I, 543.
Iványi: Bács-Bodrog vm. hn.-i I, 7.

Baján k. Ung vm. < Baján tör. ered. szn. < Baj (l. Baj a.) szn.
 bec. szárm. *Gombocz*: MNy. XI, 434. *Lukinich*: FK. XXXVI, 105. szer.
 < baján avar méltóságnév.

Bajcs k. Győr vm. < Bajcs szn. < Baj (l. Baj a.) szn. bec. szárm.
Gombocz: MNy. XI, 435.

Bajka k. Sopron vm. < Bajka szn. < Baj (l. Baj a.) szn. bec.
 szárm. *Gombocz*: MNy. XI, 434.

Bajmocska k. Nyitra vm. < tót Bojnica < tót Bojnic (m. Bajmóc) + kics. képző. *Pesty*: MO. hn.-i 29.

Bajom k. Somogy vm. < Bajon. (L. ezt külön.) *Simonyi*: Nyr. XL, 243.

Bajon k. Pest stb. vm. < vszleg tör. ered. Bajon szn. < Baj (l. Baj a.) szn. szárm. *Gombocz*: MNy. XI, 434.

Bak k. Zala vm. < Bak szn (< bak kn.) *Szilády*: Nyr. II, 205. — L. még Boglár a.

Baka k. Pozsony vm. l. Boglár a.

Bakónak k. Zala vm. R Bokonuk ~ Bokolnuk ~ Bokonok ~ Bakonik < Bakó szn. + -nok (~ -nik) kics. képző. *Bátky*: FE. VIII, 212.

Bakony (összetételek előtagja) R Bokon < *Bukun a tör. *buk (< bük) 'erdő' szónak -n képzős magy. szárm. *Rásonyi N.*: MNy. XXIII, 571. *Bátky*: FE. VI, 175. szer. < Bakony szn. < Bak szn. + -ny (<-n <-m) képző.

Bakonycsernye l. Csernye a.

Baksa k. Baranya vm. < Bak szn. (< bak kn.) + -sa képző, v. < szl. Bokša szn. (a Bogo-, Bogu-kezdetű szl. szn. bec. al. — Vö. bogu 'isten'). *EtSz.* I, 246. *Melich*: MNy. III, 174. szer. < szl. ered. Bogsa szn. (~ Boksa) < szl. Bog- 'deus' szn. + szl. -ša kics. képző. *Pais*: Magy. Anon. 105.

Bala k. Maros-Torda vm. < Bala szn. (< bal 'link' + -a kics. képző). Összet.: Balavásár. *EtSz.* I, 248. *Rásonyi N.*: MNy. XXII, 213. szer. < Bala tör. ered. szn. (< tör. bala 'gyermek').

Balaton k. Borsod vm. < szl. blato 'tó' szárm. Has. ered.: Balota, Blatnica. *Boróvszky*: Honf. tört. 70, Borsod vm. 8.

Balatonalmádi l. Almádi a.

Balatonfüred l. Füred a.

Balavásár l. Bala a.

Balázsd k. Temes vm. < Balázs (< lat. Blasius) szn. + -d kics. képző. *EtSz.* I, 253.

Báld k. Kolozs vm. < Báld szn. (< bal 'link' + -d kics. képző.) *EtSz.* I, 248.

Balkány k. Békés vm. < ószl. balkány 'vízállásos hely'. *Karácsonyi*: Békés vm. 22.

Balla (Mátra-, Szilágy-) k. Heves stb. R Barla vszleg a Barnabás (~ Barlabás) szn. röv. al. *Szily*: MNy. I, 37.

Balmaz k. Hajdú vm. < vszleg tör. Bolmaz szn. (< tör. bol- 'sein, werden' + -maz tör. negatív part. képzője.) 'Nicht seiend' jel. *Gombocz*: MNy. XI, 148. — Has. magy. *Németh*: Kleb. eml. 140. *Pais*: MNy. XVIII, 95. *Pais* Ujb. III, 248.

Balog (Alsó- stb.) k. Gömör stb. vm. < Balog szn. (< bal 'link' + -g kics. képző. Összetét.: Balogfa, -falva, -fő. *EtSz.* I, 248.

Balogd k. Abaúj-Torna vm. < Balogd szn. < Balog szn. (l. ezalatt) + -d kics. képző. *EtSz.* I, 248.

Balota kr. Pest vm. l. Balaton a.

Balsa k. Hunyad stb. vm. < Balsa szn. (< bal 'link' + -sa kics. képző.) *EtSz.* I, 248.

Bályok k. Bihar vm. R. Baluk < vszleg Balog szn. alakváltozata (< bal 'link' + -g kics. képző.) *EtSz.* I, 248.

Bán k. Trencsén vm. < Bán szn. (< bán 'Herr'). *EtSz.* I, 268. — Más magy. *Karácsonyi*: Békés vm. 25.

Bána k. Komárom vm. < Bána szn. (< bán 'Herr, dominus' + -a kics. képző.) *EtSz.* I, 268.

Bánd k. Veszprém vm. < Bánd szn. (< bán 'Herr' + -d kics. képző.) *EtSz.* I, 268. — Has. magy. *Szarvas*: Nyr. II, 343. *Karácsonyi*: A szék. ered. 38.

Bánk k. Nógrád vm. < Bánk szn. (< bán 'Herr' + -k kics. képző.) *EtSz.* I, 268. *Bátky*: FE. VIII, 206. szer. Bánkháza és Bánkfalva is így magyarázandó.

Bánkfalva l. Bánk a.

Bánkháza l. Bánk a.

Bánócz k. Zemplén vm. < bán 'Herr' + -ócz R ótz 'vágás'. *Dongó Gyártás*: Akk. IX, 99.

Bános k. Baranya vm. < Bános szn. (< bán 'Herr' + -s kics. képző.) *EtSz.* I, 268.

Baracs l. Bori a.

Baracska k. Fejér vm. < Barakcsa < Borokcsa < Brokcsa (Brucsa ~ Brugsza Anonymusnál). *Karácsonyi*: A m. nemzetiségek a XIV. sz. köz. I, 202. *Bars* vm. 18. *Pais*: Magy. Anon. 105. szer. < Baracska szn. — L. még Bori a.

Barakony k. Pozsony vm. < Barakony szn. < vszleg Barak szn. (< tör. barmak 'menni') szárm. *Bátky*: FE. IX, 189.

Barancs k. Zemplén vm. < Barancs ~ Boroncs ez pedig -nč képzős tör. igei származékból lett tör. azután m. szn. ('Basilius, Balázs'). *Dongó Gyártás*: Akk. IX, 66. *Melich*: MNy. XIX, 140. *EtSz.* I, 488. *Melich*: Honf. MO. 202.

Baránd k. Bihar vm. < bárány kn. + -d képző. *EtSz.* I, 282. *Bátky*: FE. II, 165.

Baranya k. Ung vm. < Baranya szn. *EtSz.* I, 283. — Más, de vszleg téves magy.-ok: *Tagányi*: MNy. IX, 259. *Borovszky*: Honf. tört. 78.

Baranyavár k. Baranya vm. < borona a gyepűrendszer körébe tartozó szl. ered. szó. *Pais*: Magy. Anon. 105.

Baraszó k. Csík vm. < Boraszó < bor a savanyúvíz jel.-ű borvíz + -aszó 'völgy'; tehát Baraszó = olyan völgy, melyben savanyúvízforrás fakad, v. folyik végig. *Pais*: MNy. VIII, 393.

Baráti k. Hont vm. R. Borát, Borád, Barád. *Melich*: MNy. XII, 215.

Bárcza k. Abaúj-Torna vm. < tör. ered. Barac (tör. barsz 'párduc, tigris') szn. szárm. *Bátky*: FE. VII, 124.

Barcika k. Borsod vm. < tör. ered. Barc szn. (< tör. barsz 'párduc, tigris') + -ika kics. képző. *Bátky*: FE. VII, 123.

Barcsa l. Bori a.

Bárd k. Győr vm. < bárd kn. 'Beil' v. 'ein Stück Wald, welches

von einem Manne in einem Tage mit einem Beil gefällt werden kann'. *EtSz.* I, 289.

Bardóc k. Udvarhely vm. < szl. brdo 'hegy'. *Karácsonyi:* A szék. ered. 44.

Bárdos k. Vas vm. < Bárd ~ Bárt szn. szárm. (vszleg a lat. Bartholomeus szn. bec. al., de lehet, hogy a bárd kn.-hez tartozik.) *EtSz.* I, 302.

Barkaszó k. Bereg vm. < Berkaszó < berek + -aszó 'völgy'. *Pais:* MNy. VIII, 394.

Barnag (Magyar-, Német-) k. Veszprém vm. R Barnak ~ Barlag ~ Borlog ~ Burlog < szl. brlog (cseh-től borlok) 'kunyhó, vacok, barlang'. *Bátky:* FE. VI, 175.

Baromlak k. Bihar vm. < erd. szász. Wurmloch. *Kúnos:* Nyr. XIII, 539.

Barót k. Háromszék vm. R. Boralt < Boralt tör. ered. szn. (< tör. boru 'eine Pferdefarbe' + alda ~ aldy 'vad, menyétfajta vszleg nyest'; tehát a szn. eredeti jelentése vszleg 'pejszínű nyest') *Pais:* MNy. XXIII, 580. *Orbán:* A Székelyföld leír. I, 213.

Bars v. Bars vm. < Bars szn. (R Bors ~ Borsu) < vszleg bors kn. 'Pfeffer'. *EtSz.* I, 300. *Pais:* MNy. XVII, 161. *Pais:* Ujb. III, 240.

Barsa kr. Bihar vm. < Barsa (R Borsa) szn. *Karácsonyi:* A m. nemzetiségek a XIV. sz. köz. I, 206.

Bársonyos k. Veszprém vm. < Bársonyos szn. *Bátky:* FE. I, 140.

Bart k. Esztergom vm. < Bart szn. (vszleg a lat. Bartholomeus szn. bec. al.) Összetét.: Bártfalva. *EtSz.* I, 302.

Bártfa v. Sáros vm. R Bárdfa < bárd 'fegyver' + -fa (< falva). *Mykowszky:* Tur. X, 127.

Bartos k. Bars vm. < Bartos szn. (vszleg a lat. Bartholomeus szn. szárm.) Összetét.: Bartosfalva. *EtSz.* I, 376.

Basal k. Somogy vm. < vszleg a tör. bas 'fej' szárm. *Bátky:* FE. IX, 44.

Baska l. Baskó.

Baskó k. Abaúj-Torna vm. < Baskó szn. < Bas szn. (< tör. bas 'fej, fő, főnök') + -kó kics. képző. Has. ered. Baska, Baskóc, Bást. *Bátky:* FE. IX, 193.

Baskóc k. Zemplén vm. < Baska szn. + -óc (R otz) 'vágás'. *Dongó Gyárfás:* Akk. IX, 133. — L. még Baskó a.

Bást k. Gömör vm. R Abást ~ Abásd < Abásd szn. *Karácsonyi:* A szék. ered. 37. — L. még Baskó a.

Báta k. Heves vm. < Báta szn. (R Bajta ~ Boyta). *Pauler:* Száz. XI, 386.

Batiz k. Szatmár vm. < Batiz szn. Összetét.: -falva, -háza. *EtSz.* I, 309. *Melich:* Jegyz.

Báton k. Hont vm. < Bát szn. szárm. *Melich:* Jegyz. — Más magy.: *Szolnok-Doboka* vm. II, 136.

Battonya k. Csanád vm. < szl. ered. Batonya szn. (< szl. bat- + -ona képző). *Melich:* Szl. jöv.-szav. I. k. 2. r. 101.

Bátor k. Heves vm. < Bátor vszleg besenyő, ill. kun ered. szn. Összetét.: -egyháza, -hely, -falu, -keszi. *EtSz.* I, 312.

Bátya k. Pest vm. < bátya kn. (az -a kics. képző). *EtSz.* I, 313.

Battyán k. Baranya stb. vm. < Battyán szn. < lat. Bothianus. *Udalssy:* Nyr. XXV, 446.

Bazin k. Pozsony vm. < szl. bazin 'bodzatermő vidék' (< szl. baza 'bodzafa'). *Wagner:* Pozsony vm. hn. magy. 5. *Borovszky:* Pozsony vm. 210. szer. < szász dialekt. Basen 'rét' (< ném. Wasen 'Wiesen').

Béb (Ó-) k. Torontál vm. < Béb szn. *Borovszky:* Torontál vm. 94. Becse k. Veszprém vm. < Becse vszleg tör. ered. szn. *Gombocz:* MNy. XII, 285. *N. Imre:* Száz. VI, 343. *Borovszky:* Bács-Bodrog vm. I, 122.

Becskerek (Nagy-, Kis-) k. Torontál vm. < avar becs ~ bécs ~ bécs 'szigeten épült, erősített körvár'. *Czirbusz:* FK. XXXV, 377. *Borovszky:* Torontál vm. 555.

Béd k. Nyitra vm. < Béd szn. *Szilády:* Nyr. II, 106.

Bede k. Maros-Torda vm. < Bede szn. (a Benedek szn. bec. al.) *EtSz.* I, 354. *Karácsonyi:* A szék. ered. 38.

Bedecs k. Kolozs vm. < Bedecs szn. (a Benedek szn. bec. al.) *EtSz.* I, 354.

Bedő k. Bihar vm. < Bedő szn. R Bedech (a Benedek szn. bec. al.) Összetét.: Bedőháza. *Melich:* NyK. XLIV, 359. *EtSz.* I, 355.

Beke k. Szoln.-Dob. vm. < Beke szn.

Békéscsaba l. Csaba a.

Bél k. Bihar stb. vm. < vszleg Bél (R Beél ~ Beéli) szn. *EtSz.* I, 344. — Más, de vszleg téves magy. *Borovszky:* Honf. tört. 68. és *Borovszky:* Borsod vm. 8. Szer. Bél (Béla és Bély is) a szl. bĕlŭ 'fehér' szárm.)

Béla l. Bél a.

Bélád k. Bars vm. < Bélád szn. < Béla szn. + -d kics. képző. *EtSz.* I, 344.

Béld k. Hont vm. < Béld szn. < Bél (< bél 'Darm, Kern') + -d kics. képző. *Melich:* A honf.-kori MO. 40.

Beled k. Sopron vm. < Beled szn. < Bél szn. (l. Béld a.) + -d kics. képző. *Melich:* A honfogl.-kori MO. 40. *Moór:* Ujb. IX, 245. — Téves magy. *Kunos:* Nyr. XIII, 491.

Beleg k. Somogy vm. R. Belige ~ Bileky < vszleg Bilug ~ Belug szn. (l. Billege a.) szárm. *Bátky:* FE. VI, 233. — Más magy. *Bátky:* FE. VI, 235.

Belényes k. Bihar vm. < bölény kn. szárm. *Borovszky:* Honf. tört. 77.

Bélfenyér k. Bihar vm. < bél 'belső' + -fenyér. *EtSz.* I, 344.

Belovezsa Sáros vm. < szl. beli 'fehér' + -veža 'ház, sátor'. *Melich:* Jegyz.

Béltek k. Szatmár vm. < ófn. Waldeck 'erdőség, erdőal'. *Borovszky:* Honf. tört. 87.

Bély k. Zemplén vm. l. Bél a.

Bélye kr. Pozsony vm. < bes. Billa (~ Bylla) szn. *Bátky*: FE. I, 139.

Bene k. Bereg vm. < Bene szn. (a Benedek szn. bec. al.) Őszetét.: -falva. *EtSz.* I, 355. *Karácsonyi*: A szék. ered. 38.

Benicz k. Turóc stb. vm. R. Benice < m. Bene (< Bena) szn.-ből átvett tót Bena szn. -ic-képz. szárm. *Melich*: MNy. XIX, 109. *Melich*: Jegyz.

Benk k. Szabolcs vm. < Benk szn. (a Benedek szn. bec. al. -k kics. képzővel.) *EtSz.* I, 356.

Bény k. Esztergom vm. < Bény szn. (R Byn). *Rupp*: MO. helyr.-i tört. I, 126.

Bér k. Nógrád vm. < Bér szn. (< oszm. ver + mek 'adni' ige szárm.). Has. ered. Bere, Bercsény, Berzsény, Berend, Berencs, Berente, Beremend, talán Pere, Pered is. *Bátky*: FE. IX, 191.

Bérç k. Szepes vm. < bérç. kn. 'domb, kisebb hegy'. *Hefty*: Nyr. XL, 161.

Bercsény l. Bér a.

Berdárka k. Gömör vm. < szl. brdar 'takács, bordakészítő'. *Melich*: Jegyz.

Bere k. Szatmár vm. < Bere szn. (talán az Albert bec. al.) *EtSz.* I, 365. *Karácsonyi*: A szék. ered. 38. *Melich*: Jegyz. szer. < Berisló (Berislav) v. Bereck (Brictius) szn. bec. al. — L. még Bér a.

Bereck k. Háromszék vm. < Bereck szn. < *Berekc < *Birike ~ *Bürükc < *Biricki ~ Bürükci < lat. Brictius szn. *EtSz.* I, 366.

Bereg k. Bereg vm. < avar brek 'bereg vízenyős, bozótos hely'. *Czirbusz*: Akk. XII, 130. *Borovszky*: Honf. tört. 87 szer. < ófn. bērg 'hegység, hegyvidék'. *Lehoczky*: Száz. VII, 65. szer. < tót bereh 'berkes táj'. *EtSz.* I, 366. szer. (mivel Beregszász 1247-ben Luprechtszász) < ném. Luprcht (vö. germ. Lindberct) rövidült Brect alakjából.

Beregszász l. Szásza a.

Berekböszörmény l. Böszörmény a.

Berekszó k. Hunyad vm. < Berekaszó < berek 'nemus, lucus, Hain' + aszó 'völgy'. *EtSz.* I, 367. *Pais*: MNy. VIII, 392. — Téves magy. *Hefty*: Nyr. XL, 162.

Beremend l. Bér a.

Berence k. Szolnok-Doboka vm. < szl. bernica beráye 'iszap, sár'. *Szolnok-Dob.* vm. II, 148.

Berencs k. Nyitra vm. < szl. brana 'kapu' (a gyepűrendszer korából). *Tagányi*: MNy. IX, 259. — L. még Bér a.

Berend l. Bér a.

Berente l. Bér a.

Berény (Jász-) Jász-Nk.-Szolnok vm. < Berény szn. (< Biriny) 'Birinius'. *Balássy*: Heves vm. tört. 78. — Más magy.-ok: *Borovszky*: Honf. tört. 88. *Karácsonyi*: Békés vm. 218.

Beresztócz k. Torontál vm. R Bresztovác < szl. breszt 'szilfa' szárm. *Borovszky*: Torontál vm. 25.

Berettő k. Zemplén vm. < szl. Brati-, Breti- (-slav) szn. szárm. — *Melich*: Jegyz.

Berezna l. Breznó a.

Bergenyé k. Maros-Torda vm. < tör. Bergen szn. + -e képző. *Tremł*: Ujb. VIII, 397.

Berketelke k. Szoln.-Dob. vm. < Berke szn. + telke. *Szoln.-Dob.* vm. II, 153.

Bernád k. Kis-Küküllő vm. < Bernád szn. (< lat. Bernhardus ~ Bernardus szn.) *EtSz.* I, 374.

Bernátfalva k. Abaúj-Torna vm. < Bernát szn. (< lat. Bernhardus ~ Bernardus szn.) + falva. *EtSz.* I, 374.

Bernold k. Heves vm. < ném. ered. Bernold szn. (< ném. Bernard). *Deutsche Ortsnamen* 38.

Bertót k. Sáros vm. < Bertót szn. (< lat. Bertholdus ~ Bertoldus szn.) *EtSz.* I, 377.

Berzence k. Zólyom vm. < szl. Breža 'nyirfa' szárm. *Melich*: Jegyz. *Borovszky*: Honf. tört. szer. < szl. bruzu 'sebes' szárm. Hasonlóan: Berzevice, Berzseny is.

Berzevice l. Berzence a.

Berzseny l. Berzence a. és Bér a.

Bese k. Alsófehér stb. vm. < tör. ered. Bese szn. < bese (< tör. bäsä) 'madárnév, esetleg kánya'. *EtSz.* I, 379. *Gombocz*: MNy. X, 295.

Besenyő k. Beszt.-Naszód vm. < besenyő (< tör. *bäcänäy 'a besenyők nemzeti neve') *EtSz.* I, 379.

Besenyszög k. Jász-Nagykun-Szoln. vm. < Besenyőszög. *Balassy*: Heves vm. 80.

Beszter k. Abaúj-Torna vm. < szl. bēstru 'sebes' szárm. Hasonlóan Beszterce. *Borovszky*: Honf. tört. 69. *Bátky*: FE. IX, 194. szer. < vszleg a tör. bez + mek 'jóllakni' ige szárm., azaz jel. 'jóllakató'. Hasonló ered. Bösztör is.

Beszterce v. Beszterce-Naszód vm. < Beszterce folyónév < szl. Bistrica (< szl. bystrŭ -a, -o mn. 'gyors, sebes, tiszta, világos' szárm.) *EtSz.* I, 383. *Horger*: Nyr. XXXIX, 292. *Wagner*: Pozsony vm. hn. magy. 6. *Mályusz*: Turóc vm. 19.

Bet (-falva) k. Udvarhely vm. < Bet szn. *Karácsonyi*: A szék. ered. 38.

Bethlen k. Szoln.-Dob. vm. < Bethlen szn. *Szoln.-Dob.* vm. II, 153. *Karácsonyi*: A szék. ered. 38.

Bezdéd k. Szoln.-Dob. vm. < Bezdéd szn. (< szl. Bezdedov 'ösök nélkül való, nem nemes'. *Szoln.-Dob.* vm. II, 194.

Bezeréd k. Zala vm. R Bezdred, Bezdered < cseh ered. Bezdris szn. (< cseh bez 'nélkül' + cseh-tót strýk 'Bruder des Grossvaters'; tehát a szn. jel. k. b. 'rokontalan, testvértelen'. *Melich*: MNy. II, 53. *Bátky*: FE. IX, 194. szer. < Bezer szn. (< tör. bez + mek 'jóllakni' ige szárm.) + -d képző.

Bezine k. Árva vm. < szl. bŕŕ 'bodzafa' szárm.; tehát jel. 'bodzás'. *Melich*: Jegyz.

Bia l. Bolya a.

Bibarc (-falva) k. Udvarhely vm. < vszleg tör. ered. Bibarc szn. *Bátky*: FE. VII, 123. *Pais*: MNy. XXIII, 580.

Bicske (Tápió-) k. Pest vm. < Bicske szn. *Karácsonyi*: A m. nemz. a XIV. sz. köz. I, 242.

Bihar k. Bihar vm. < vszleg szl. ered. Bihar szn. (R Bichor). *Melich*: Honf. MO. 224. *EtSz.* I, 398. *Melich*: jöv.-szav. I, k. 2. r. 105.

Biharom k. Zemplén vm. < Bihar szn. + -m (< -n) kics. képző. *Horger*: FE. IX, 42.

Bikal k. Baranya stb. vm. < bik 'bükk' + -al 'alja vnek'. *Viski*: MNy. XXV, 140.

Bikk k. Borsod vm. < ószl. buky 'bükk'. *Borovszky*: Borsod vm. 8.

Bikszád k. Szatmár stb. vm. < bik 'bükk' + szád 'száj' (a gyepűrendszer korából). *Tagányi*: MNy. IX, 261. *Borovszky*: Honf. tört. 97.

Bikszárd k. Pozsony vm. < bik 'bükk' + szárd vszleg 'szád, száj' (a gyepűrendszer korából). *Tagányi*: MNy. IX, 261.

Billege k. Zala vm. R Byluga ~ Bylga ~ Bylege ~ Bylge ~ Bylige ~ Billike < vszleg Bilug ~ Belug szn. < tör. ered. bileg ~ billeg ~ billig ~ billeg < belkü ~ belki 'bélyeg'. *Bátky*: FE. VI, 232.

Biszterec k. Árva vm. < szl. bystru 'sebes, gyors' mn. szárm. *Melich*: Jegyz.

Bizere k. Arad vm. < szl. bizere 'gyöngy'. *Márki*: Arad tört. I, 496.

Blatnica k. Turóc vm. < szl. blato 'mocsár, tó, sár' szárm. *Melich*: Jegyz. — L. még Balaton a.

Blenke (-mező) Szolnok-Doboka vm. < Blenke szn. *Szoln-Dob.* vm. II, 199.

Bobró h. Árva vm. < szl. bobru 'hód' szárm. *Borovszky*: Honf. tört. 77.

Bobróc k. Liptó vm. < szl. bobru ~ bober 'hód' szárm. *Melich*: Jegyz.

Bocsár k. Torontál vm. < Bocsárd szn. (< ófn. Burghard.) *Borovszky*: Torontál vm. 31.

Bocsárd k. Abaúj-Torna stb. vm. < Bocsárd szn. (R Bolcsárd ~ Balcsárd) < vszleg a Boldizsár szn. alakvált. *EtSz.* I, 428.

Bod k. Heves vm. < Bod szn. *Szilády*: Nyr. II, 107.

Boda k. Baranya stb. vm. < Boda szn. (< Bod szn. + -a kics. képző). Összetét.: -falva, -háza. *EtSz.* I, 434. *Szoln-Dob.* II, 208. *Bátky*: FE. II, 70. szer. Bod szn. a tör. Bodomér szn. röv. al.

Bódé k. Veszprém vm. < Bódé szn. (< Bod szn. + -é kics. képző). *EtSz.* I, 434.

Bodmér k. Fejér vm. < vszleg tör. ered. Bodomér szn. *Bátky*: FE. II, 70.

Bodófalva k. Turóc vm. < Bodó szn. (< Bod ~ Bud szn. + -ó kics. képző) + falva. *EtSz.* I, 434.

Bodoglár kr. Pest vm. < tör. (kun) ered. Bodog szn. + -lár tör. többes képző; tehát = Bodog családok ülése. *Karácsonyi*: MNy. XVII, 211.

(Folyt. köv.)

Virág Rózsa